

Prykhodko S.

PhD in Economical Sciences, Senior Researcher

Center of Humanitarian Education of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv

АРГУМЕНТАЦІЯ ЯК ЛОГІЧНА КУЛЬТУРА КОМУНІКАЦІЇ, НАУКОВИЙ ПІДХІД

Приходько С.В.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
Центр гуманітарної освіти Національної академії наук України,
Київ<https://doi.org/10.5281/zenodo.14008059>**Abstract**

The article examines the concept of a question is formulated from a logical point of view. A question is defined as an opinion in which a desire to supplement existing information is expressed in order to eliminate or reduce cognitive uncertainty, i.e. the situation is considered: a question-answer, which includes the initial knowledge - the premise of the question. The following types of questions are distinguished: logically correct and logically incorrect.

Анотація

У даній роботі розглядається аргументація як основа логічної культури комунікації та її роль у науковому підході до обміну інформацією. Аналізується значення аргументації для досягнення об'єктивності, раціональності та ефективності в наукових і повсякденних дискусіях. Логічна культура комунікації допомагає структурувати мисленнєві процеси, зміцнює критичне мислення та сприяє конструктивному обміну думками. У дослідженні також розглядаються основні методи та принципи побудови аргументів, їхній вплив на формування наукових знань та роль у створенні прозорого й обґрунтованого діалогу

Keywords: argumentation, logical culture, scientific approach, critical thinking, communication, scientific discourse, rationality, objectivity, thought structuring.

Ключові слова: аргументація, логічна культура, науковий підхід, критичне мислення, комунікація, наукове спілкування, раціональність, об'єктивність, структурування мислення.

У статті розглянуто аргументацію як основу логічної культури комунікації, що має важливе значення для наукового підходу до обміну знаннями.

Аргументація – це процес обґрунтування певних суджень, позицій або тверджень, що включає наведення доказів, контраргументів і висновків. Таке обґрунтування може включати аналіз, критику, доказ своєї точки зору, свого розуміння проблеми та її вирішення, спростування позиції іншої сторони. Аргументація широко представлена в побутовому спілкуванні, у бізнесі, юриспруденції, політиці, науці, освіті тощо. Її метою є не лише переконати опонента або слухача, але й забезпечити раціональну, зрозумілу та послідовну передачу інформації. В основі аргументації лежить здатність до аналізу фактів та висновків на основі наявних даних, що робить її важливою як у науковому середовищі, так і в повсякденному житті.

Як наукова теорія аргументація має міждисциплінарний характер. Головний її зміст включає в себе логіку, риторику, еристику (теорію спору), передбачає елементи психології, лінгвістики, теорії мовленнєвих актів.

Однак особливу роль в аргументації відіграє логіка. Слід зазначити, що аргументація є ключовим компонентом раціонального мислення та комунікації, де логіка виступає як основа, що забезпечує структурованість і послідовність думок. Логіка, у своєму найширшому значенні, розглядається як

наука про правильне мислення, яка вивчає закони та принципи, що регулюють обґрунтування та виведення висновків.

У процесі аргументації логіка виконує кілька важливих функцій, а саме:

1. *Логічна структура аргументації* Аргументація, що спирається на логіку, має чітку структуру, яка складається з передумов і висновків. Встановлення зв'язку між ними за допомогою логічних правил забезпечує зрозумілість та послідовність аргументів. Використання формальних логічних систем, таких як силіогізми та модальні логіки, дозволяє формалізувати процес мислення, що веде до більш точних і надійних висновків.

2. *Достовірність і валідність аргументів* Логіка надає інструменти для оцінки достовірності аргументів. Важливою є різниця між валідністю (логічною правильністю) та істинністю (фактичною коректністю) передумов. Аргументи, які мають валідну структуру, але неправдиві передумови, можуть привести до помилкових висновків. Таким чином, для наукового підходу важливо забезпечити обґрунтованість кожної з передумов.

3. *Розвиток критичного мислення* Логіка сприяє розвитку критичного мислення, оскільки вона вимагає від індивіда активного аналізу, оцінки і порівняння аргументів. Це дозволяє формувати навички самостійного мислення та ухвалення

рішень на основі логічних принципів, що є важливим у науковій діяльності та повсякденному житті. В результаті, критично налаштовані особи є здатними виявляти та коректувати логічні хиби у своїх аргументах і аргументах інших.

4. *Забезпечення обґрунтованих висновків* Логіка дозволяє формувати обґрунтовані висновки на основі наявних даних і фактів. Дотримання принципів логічного мислення допомагає уникнути спрощення складних ситуацій і надмірних узагальнень, що може призводити до хибних висновків. Зокрема, принципи, такі як правило достатньої підстави та принцип контрверсії, підвищують якість наукових висновків, які спираються на реальні докази.

5. *Маніпуляції в аргументації* Логічні знання дозволяють виявляти маніпуляції у комунікації. Вміння розпізнавати риторичні прийоми, такі як підтвердження упереджень або емоційні аргументи, є критично важливим для науковця та громадянськості бути більш свідомими споживачами інформації, що запобігає дезінформації та маніпуляціям.

6. *Інтеграція логіки в науковий метод* Логіка є невід'ємною частиною наукового методу. Вона забезпечує основу для формулювання гіпотез, розробки експериментів і інтерпретації результатів. Логічний аналіз даних сприяє об'єктивності висновків, що особливо важливо у контексті сучасних наукових досліджень, де мультидисциплінарний підхід стає дедалі актуальнішим.

7. *Перспективи розвитку логічної освіти* Важливість логіки в аргументації вказує на необхідність інтеграції логічної освіти в навчальні програми різних дисциплін. Розвиток курикулумів, що включають елементи логіки, критичного мислення та аргументації, може суттєво підвищити рівень наукової грамотності населення, що, у свою чергу, призведе до більш обґрунтованих і критичних дискусій у суспільстві.

Логіка є фундаментальною складовою аргументації, забезпечуючи структуру та послідовність процесу обґрунтування. Будь-яка аргументація, незалежно від її мети, не може існувати без логічних принципів. У своїй основі логіка в аргументації не лише допомагає вибудовувати переконливі тези, але й запобігає суперечностям, дозволяє виявляти хиби в мисленні та сприяє досягненню істини. У процесі аргументації використовуються різні види логіки, кожен з яких має своє специфічне значення для побудови аргументів та досягнення переконливості:

- так *дедуктивна логіка* це виведення конкретних висновків із загальних принципів. Вона забезпечує стовідсоткову істинність висновків, якщо початкові твердження є істинними.

- *індуктивна логіка* є виведення загальних принципів на основі конкретних фактів. Хоча індукція не завжди гарантує абсолютну істинність, вона дозволяє робити обґрунтовані висновки з високою ймовірністю.

- *абдуктивна логіка* є пошуком найбільш ймовірного пояснення для певного факту. Використовується переважно у ситуаціях, коли немає достатньо даних для індуктивного чи дедуктивного висновку.

Розглянемо вплив видів логіки на процес аргументації, який полягає в:

- *побудові чітких структур*: Логіка задає правила, за якими формуються правильні судження, що дозволяє уникати хибних висновків. Це особливо важливо у наукових дискусіях, де неправильна логіка може призвести до необґрунтованих висновків.

- *перевірці достовірності*: Логічний аналіз дозволяє перевірити, чи є аргументи правдивими та чи не суперечать вони одне одному.

- *формуванні переконливості*: Використання правильних логічних структур забезпечує переконливість аргументів і підвищує їх ефективність у комунікації.

- *викритті логічних хиб*: Логіка допомагає розпізнавати різноманітні логічні помилки, такі як хибні дихотомії, коло в доказах або невідповідність між тезою і доводами.

Слід зазначити, що логіка як наука про правильне мислення має основоположне значення для багатьох сфер життя, де вона забезпечує обґрунтованість, раціональність і послідовність. Її роль є центральною як у наукових дослідженнях, так і в освіті, праві, технічних дисциплінах, політичній діяльності та соціальних комунікаціях.

1. *Наука - Наукове значення*: Логіка забезпечує об'єктивність і точність наукового методу, допомагаючи дослідникам формулювати гіпотези, перевіряти їх та робити обґрунтовані висновки. Це дозволяє досягати наукової достовірності та уникати хибних узагальнень.

2. *Технічні та технологічні сфери - Наукове значення*: Логіка є основою для програмування, розробки алгоритмів та структурування процесів. Вона забезпечує послідовність та коректність у роботі систем, від простих програм до складних інформаційних технологій.

3. *Право - Наукове значення*: Логіка забезпечує об'єктивність і послідовність у правовій практиці. Вона дозволяє юристам формулювати обґрунтовані аргументи, уникати суперечностей і забезпечувати справедливе тлумачення законів.

4. *Освіта - Наукове значення*: Логіка розвиває критичне мислення і формує вміння аргументувати свої думки. Це допомагає студентам будувати послідовні міркування, які сприяють глибшому розумінню матеріалу.

5. *Соціальні та політичні комунікації - Наукове значення*: Логіка забезпечує обґрунтованість і ясність у соціальних і політичних комунікаціях. Вона допомагає відокремлювати факти від маніпуляцій, формувати аргументовані позиції та підвищувати довіру громадськості до інформації.

Таким чином враховуючи вищезазначене, логіка є невід'ємною частиною аргументації, оскільки вона забезпечує структуру мислення, дозволяє уникати логічних помилок і побудувати

послідовну ланку висновків. Відповідно, логіка допомагає не лише правильно будувати власні аргументи, але й ефективно спростовувати думки опонентів. Одночасно також логіка є ключовим інструментом у процесі аргументації, забезпечуючи точність, послідовність і переконливість висновків. Без логічної структури будь-яка аргументація втрачає свою силу і стає вразливою для критики та спростування. Оскільки сучасне суспільство стикається з постійним потоком інформації, розвиток логічного мислення і вміння аргументувати є критично важливими навичками для кожної людини.

Отже, логіка виступає фундаментом аргументації, впливаючи на її структуру, достовірність, критичність та ефективність. Застосування логічних принципів у процесі аргументації є необхідною умовою для досягнення об'єктивності та ясності в наукових комунікаціях. У сучасному світі, насиченому інформацією, розвиток логічних навичок і критичного мислення стає особливо актуальним, оскільки це сприяє більш здоровій комунікації та ухваленню рішень на основі раціонального аналізу.

Аргументація, побудована на логічних принципах, сприяє об'єктивності, точності та послідовності у передачі думок, що є критично важливим для досягнення прозорості та обґрунтованості у наукових дискусіях. Логічна культура комунікації формує структуру мислення, яка дозволяє учасникам комунікативного процесу аналізувати, порівнювати та оцінювати аргументи, підвищуючи тим самим ефективність і результативність спілкування.

Науковий підхід до аргументації забезпечує розвиток критичного мислення, здатність протистояти маніпуляціям і відрізнити обґрунтовані твердження від хибних або упереджених. У сучасному інформаційному суспільстві це є важливою навичкою, яка сприяє підвищенню якості наукової та соціальної комунікації. Таким чином, логічна культура комунікації є ключовим елементом наукової діяльності та значущим чинником у формуванні відкритого, об'єктивного та критично налаштованого суспільства.

Список літератури:

1. Горбунова, Л. С. (2018). Критичне мислення: методологічний і філософський аналіз. Київ: Наукова думка. – 240 с.
2. Локарьов, В. В. (2017). Основи логіки та критичного мислення. Київ: Академія. – 300 с.
3. Проценко, О. О. (2020). Культура аргументації в науковій комунікації. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – 220 с.
4. Кизим, М. О., & Клебанова, Т. С. (2015). Основи логіки та риторики. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – 280 с.
5. Волков, В. І. (2019). Логіка та методологія наукового дослідження. Львів: Львівська політехніка. – 260 с.
6. Скворцов, Д. Ю. (2016). Аргументація та переконання в сучасній комунікації. Київ: Києво-Могилянська академія. – 230 с.
7. Hölzl B: Die rhetorische Methode: Theorien und Modelle zur Pragmatik argumentativer Diskurse. Würzburg: Königshausen u. Neumann, 1987. -191 p.